

Nr 122

Av herr Söderberg m. fl., om höjning av statsbidraget till inbyggda företagsskolor och enskilda företagsskolor.

(Lika lydande med motion nr 139 i Andra kammaren)

Enligt gällande statsbidragsbestämmelser (SFS 1957:480 med senare ändringar) utgår statsbidrag till kostnader för anläggning och drift av yrkeskolor enligt oförmånligare villkor till enskilda huvudmän än till kommuner och landstingskommuner. För de närmare bestämmelserna härom anse vi oss icke behöva här lämna någon redogörelse, utan få vi härutinnan hänvisa till nyssnämnda statsbidragskungörelse.

Enligt vår mening tala flera vägande skäl för att en förbättring av statsbidragsvillkoren bör övervägas för ifrågavarande bidrag till enskilda huvudmän i syfte att stödja och stimulera ökad utbyggnad av yrkesutbildningen genom företagsskolor. Härvidlag få vi anföra följande synpunkter.

Behovet av yrkesutbildningsplatser växer för närvarande i snabbare takt än utbyggnaden. Inom åtskilliga yrken kunna icke ens 50 % av de sökande beredas yrkesutbildning, och beträffande hjälpklass elever är läget ännu sämre. I dagens läge är därför den dominerande frågan hur antalet yrkesutbildningsplatser skall kunna öka i erforderlig omfattning. Det torde kunna ifrågasättas om de kommunala yrkesskolorna skulle kunna ytterligare utökas i sådan takt, att behovet av utbildningsplatser för de stora ungdomskullarna skulle kunna tillgodoses genom sagda skolor. Redan av denna anledning torde skäl föreligga för att ytterligare stimulera industrien och hantverksföretag att utöka sin yrkesutbildning. Härtill kommer emellertid, att flera vägande skäl torde kunna anföras för att yrkesutbildningen i så stor utsträckning som möjligt bör bygga på industriens och hantverksföretagens medverkan genom utbyggnad av företagsskolor. I företagsskolor torde sålunda av naturliga skäl eleverna kunna få en utbildning, som beträffande studieinriktning och prestationsförmåga hos eleverna är på bästa och effektivaste sätt anpassad till näringslivets aktuella krav. Härvid förutsätta vi givetvis, att företagsskolorna arbeta med av staten fastställda undervisningsplaner och med av staten godkända lärare. Den risk, som onekligen föreligger, att eleverna användas till sådant produktivt arbete, som lönar sig för företaget men icke tillgodoser utbildningskraven, måste sålunda elimineras genom att utbildningen måste bedrivas enligt godkända undervisningsplaner. Kontrollen härav torde eventuellt erfordra förstärk-

ning av länsskolnämnderna med härför anställda yrkesskolinspektörer. En annan risk med yrkesutbildningen i företagsskolor kan vara, att utbildningen inriktas mot ett bestämt mål inom en smal sektor, vilket kan medföra goda och snabba resultat i den speciella arbetsuppgiften men icke ge en tillräckligt bred grundutbildning. Även denna risk bör dock kunna undvikas genom kravet på godkända undervisningsplaner och kontrollen av att dessa följas. Eventuellt kan detta spörsmål emellertid kräva särskilda överväganden om hur yrkesutbildningen närmare bör organiseras och utformas i fråga om grundutbildningen och specialutbildningen.

Liksom utbildningsmetodik och -inriktning inom företagsskolorna smidigast torde anpassa sig efter näringslivets aktuella krav, torde även på motsvarande sätt undervisningsmaterielen — maskinparken m. m. — inom företagsskolorna i regel närmare följa den tekniska utvecklingen.

Bristen på yrkeslärare är f. n. i viss mån hindrande för en utbyggnad av de kommunala yrkesskolorna. Även härvidlag torde företagen ha lättare att få fram yrkeslärare genom pedagogisk utbildning av härför lämpad personal hos företagen.

En ökning av utbildningen i företagsskolor leder erfarenhetsmässigt till minskad rörlighet hos de anställda, vilket i regel medför ökad effektivitet, mindre olycksfall och större trivsel. Detta är givetvis till gagn såväl för samhället och näringslivet som för den enskilde.

Ur kostnadssynpunkt visar tillgänglig statistik, att företagsskolor som regel ha — ofta betydligt — lägre driftkostnader räknat per elev och läsår än kommunala skolor och särskilt centrala verkstadsskolor. Härtill kommer, att risken för felinvesteringar är betydligt större för kommunala skolor än för företagsskolor. Därest en kommunal skola genom ändrade utbildningsbehov skulle behöva delvis nedläggas eller ändras, torde svårigheterna ofta bli stora att kunna utnyttja eller ändra redan anordnade lokaler resp. inköpta maskiner och annan urustning och framför allt att omdisponera lärarna. Ett företag torde häremot i de flesta fall på ett smidigare sätt kunna draga nytta av och omdisponera lärare, lokaler och maskiner, helst som omställningen härvid ofta torde kunna genomföras tidigare än för en kommunal skola.

Å andra sidan kunna företagen förutsättas i ett sämre konjunkturläge vara benägna att minska sina utgifter för yrkesutbildningen, medan det allmännas intresse i ett sådant läge tvärtom kan vara att öka yrkesutbildningen. Härmed sammanhängande frågor böra närmare övervägas och regler utformas hur dessa frågor böra lösas på ändamålsenligaste sätt.

Mot bakgrunden av det ovan anförda förorda vi, att en utredning företages om formerna och villkoren för ökat statligt stöd åt utbyggnaden av yrkesutbildningen inom industrien och hantverket.

Vi hemställa sålunda,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om utred-

ning om ökat statsbidrag till inbyggda företagsskolor och enskilda företagsskolor.

Stockholm den 24 januari 1962

Sten Söderberg

Nils Ståhle

Bertil Andersson

Nr 123

Av herr **Söderberg m. fl.**, om höjning av anslaget till vandringsbiblioteksverksamhet m. m. vid stifts- och landsbiblioteken.

(Lika lydande med motion nr 136 i Andra kammaren)

Stockholm den 24 januari 1962

Sten Söderberg

Lars Larsson

Fritz Persson

Paul Jansson

Nr 124

Av herr **Söderquist m. fl.**, om statsbidrag till Ekebyholmsskolan i Rimbo.

(Lika lydande med motion nr 134 i Andra kammaren)

Stockholm den 24 januari 1962

Martin Söderquist

Ferdinand Nilsson

Sture Palm

E. Birke
